

Шлемкевич С. Л.,

Національний лісотехнічний університет України, м. Львів

КУЛЬТУРНА ТРАДИЦІЯ ЯК ПІДСТАВА КОМУНІКАЦІЇ МІЖ ПОКОЛІННЯМИ

Традиція є визнаним засобом збереження культури, важливим елементом стійкості соціальних структур. Ось чому соціально-закріплена практика шанобливого ставлення до традицій, які відтворюють досвід поколінь, в кінцевому результаті, сприяє розвитку національної культури.

Ключові слова: традиція, комунікація, національна культура.

Традиция является признанным средством сохранения культуры, важным элементом стойкости социальных структур. Вот почему социально-закрепленная практика почтительного отношения к традициям, которые воссоздают опыт поколений, в конечном результате, оказывает содействие развитию национальной культуры.

Ключевые слова: традиция, коммуникация, национальная культура.

The Tradition is recognized by facility of the conservation of the culture, important element stability of the social structures. The Cultural tradition provides the relationship between generations. This is an important condition of the development of the national culture.

Keywords: tradition, communication, national culture.

Особистість утверджує свою “природу” (приналежність до роду), усвідомлює себе представником свого народу, перш за все, освоюючи духовне надбання минулого. Значення культури при цьому стає вирішальним, оскільки саме культура виступає формою трансляції \передачі\ соціального досвіду, норм та зразків поведінки, що освячені традицією і обов’язкові для представника даного етносу. Саме це, в кінцевому результаті, дозволяє народові зберегти собітотожність у всіх історичних перипетіях. На рівні філософської рефлексії цей інваріант, визначаючи архетипи світосприйняття та поведінки, набуває назви “душі народу”.

Особливого значення все вищезазначене набуває саме для аналізу особливостей української культурологічної спадщини. Адже, розвиваючись в руслі світового культурного процесу, і, водночас, віками будучи позбавленою державності, засобів утвердження національної культурної політики, український народ зберігав свою унікальність лише у сфері культурного життя. Важливо, що власне такий хід розвитку української культури, через осмислення власної самотності, відстоювали видатні українські вчені, концепції культури яких характеризуються глибокою гуманістичною спрямованістю, вірою у майбутнє українського народу.

Особливу живучість української культури як зброї, що боронить на-

ціональну самобутність, душу народу, констатували у своїх культурологічних розвідках видатні українські науковці. Зокрема, автор фундаментальної праці “Тисяча років української культури” Мирослав Семчишин вважав, що чи не найголовнішою рисою української культури є здатність оборонятися, захищати та документувати своє індивідуально-національне “Я” [Див. 2].

Сучасний етап української історії дає підстави говорити про те, що глибоке оволодіння надбаннями національної культури стає важливою потребою людини і предметом зацікавлення державних структур.

Разом з тим, протягом всієї історії людства, а в сучасних умовах особливо, найбільшою повагою і визнанням користуються особи, здатні до творчої самореалізації, до інноваційної діяльності, яка, зрештою, і забезпечує розвиток суспільства. Поняття “творчість” при цьому іноді трактується досить вузько, у поєднанні лише з деякими мистецькими видами професійної діяльності і гарантією залучення до творчості вважається формальна участь індивіда в тому чи іншому виді мистецької діяльності.

Існує і інша точка зору, за якою будь-яка діяльність, що має найменшу соціальну значимість і наділена пафосом творення, оголошується суто творчою. У даному випадку відбувається ототожнення понять “творча діяльність” і “творче ставлення до діяльності як психологічна установка”. Наведенні точки зору в однаковій мірі можна вважати односторонніми, бо вони виносять творчість за межі особистості. Творчість треба розглядати як структурно-функціональний елемент особистості, а творчу діяльність як найбільш адекватну форму розкриття сутнісних сил особистості, форму виповнення її життєвого призначення. Таке розуміння творчості як сутнісної характеристики людини, як особливої форми вияву духовності, дає можливість вважати творчою не тільки діяльність, що завершується продукуванням “нового”, а й таку, головною сферою якої є формування людських якостей, ускладнення культурного і духовного потенціалу особистості. Це дозволяє подолати вузьке розуміння феномену творчості, а культуру осмислити як спосіб побудування власного життя за рахунок досвіду минулих поколінь, як актуалізацію “смыслового потенціалу творчої діяльності, що характеризується перетворенням речей в речення та відтворенням досвіду історії в його потенціальності, невикористаних можливостей його подальшого збагачення” [1, с. 56].

Звертаючись до аналізу якостей, що становлять специфіку творчої особистості (серед них світоглядна цілісність, внутрішнє мотивування дій, мобільність мислення, незакомплексованість тощо), ми доходимо висновку, що творчу особистість характеризує не наявність кожної якості зокрема, а лише їх унікальне поєднання, яке і забезпечує безперервний

творчий процес. При цьому етап репродуктивного накопичення інформації стає чи не найвагомішою гарантією плідного результату.

Реалізація творчого потенціалу особистості, який об'єднує здатність до деякого виду діяльності та загальну творчу установку, залежить і від психофізіологічних механізмів формування здібностей особистості, і від рівня заохочення творчої активності, сформованого соціальним запитом і закріпленого у суспільстві. Творчість є універсальною якістю особистості в тому розумінні, що здатність до творчої діяльності, виявлена в певній області, сприяє збагаченню духовного світу особистості. Творча особистість, керуючись у своїй діяльності свідомо-вольовими орієнтирами та гарантованим ступенем корисності, у процесі творчості транслює своє "Я" у світ. Оскільки при цьому для творчої особистості характерна світоглядна цілісність, наявність "свого Всесвіту", результатом процесу творчості виступає не стільки нова якість "самоздійснення" індивіда, скільки ускладнення самого духовного вияву життя, його нові виміри.

Творчість і духовність пов'язані між собою і визнання цього положення має важливе прикладне педагогічне значення: недооцінка формування творчого мислення, ролі творчої діяльності будь-якого змісту веде до духовної обмеженості, яка у подальшому важко піддається корекції і негативно позначається на всезагальному суспільному здоров'ї нації.

Всебічно розвинута особистість як повноцінний представник свого народу заявляє про себе, демонструючи: а) певний ступінь засвоєння історично накопиченого досвіду, зафіксованого в зразках національної культури; б) сформовану структуру видів діяльності, механізмів цілепокладання-цілереалізації, які підкоряються внутрішнім установкам особистості.

На цій основі виникає резонанс між особистісними установками і соціально-нормативними вимогами. Індивідуальний світ особистості узгоджується з "духом часу", гармонійним акордом починає звучати осмислене минуле, дійове сучасне і очікуване майбутнє.

Отже, духовне багатство нації, завдяки якому особистість отримує можливість перейняти досвід минулих поколінь, та всезагальні цінності культури стають важливими чинниками процесу становлення особистості, реалізації її творчого потенціалу, його зовнішнього втілення у стилі діяльності і мислення. Найважливіша умова: не обмежуватися простим репродукуванням традицій та образів епохи, набором усталених правил і норм, ціннісних установок, а виробити свій індивідуальний стиль наслідування культури, який органічно поєднає внутрішні механізми відтворення та новаторського переосмислення надбань культури. Для того, щоб традиція виконала свою комунікативно-інформаційну функцію, важливо не тільки її зберегти, відновити, але й творчо розвинути, осмислити як відповідь на актуальні питання сьогодення. Такий підхід виключить

можливість фетишизації традиції, всього культурного надбання нації як “освяченого минулого”, а створена єдність індивідуально-особистісних та соціально-значимих орієнтирів буде сприяти утвердженню творчості як вияву свободи думки.

Література:

1. Кримський С. Б. Запити філософських смислів. – К. : Вид. ПАРАПАН, 2003.
2. Семчишин М. Тисяча років української культури. – Н-Й., 1985.